

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KORUMA UYGULAMA VE DENETLEME MÜDÜRLÜĞÜ (KUDEB) KURULUŞ VE ÇALIŞMA YAPISINDA YASAL SORUNLAR

H. Meltem GÜNDOĞDU

İ.B.B. Koruma Uygulama Denetleme Müdürlüğü Süleymaniye-İstanbul
gundogdumeltem@hotmail.com

Özet. Bu çalışma ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama Müdürlüğü'nün Kuruluşu ve çalışmaları ele alınarak ilgili yasa yönetmelik ve ilke kararları bütünlüğünde yapılan uygulamalardaki sorunlar gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Koruma, uygulama, denetleme, onarım izni, eğitim

THE LEGAL PROBLEMS ON ORGANIZATIONAL AND OPERATIONAL STRUCTURE OF DIRECTORATE OF PROTECTION APPLICATION AND SUPERVISION, ISTANBUL METROPOLITAIN MUNICIPALITY

Abstract. In this study; the organizational and operational structure of the Directorate of Protection Application And Supervision were addressed. The applications were evaluated with related laws, regulations and policy decisions made in conjunction and tried to point out problems occur.

Key Words: Protection, application, supervision, repair permission, education

Çalışma, korumada kısaca mevzuat çerçevesi ve yasal süreç değerlendirilmesi, koruma uygulama ve denetleme birimlerinin kurulması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama Denetleme müdürlüğünde yürütülen faaliyetler, yasa ve yönetmelikler kapsamında yaşanan uygulamalardaki sorunlar ve çözüm önerileriyle, sonuç kısmından oluşmaktadır.

1. Mevzuat Çerçevesi

Koruma Uygulama Denetim Birimlerinin kurulması aşamasına gelinceye kadarki koruma mevzuatı sürecine bakıldığında; Cumhuriyet Öncesi dönemde; Muhafaza-i Asar-ı Atika Encümeni sorumluluğunda 1874 Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin kabul edildiği, 1884 ve 1906 Asar-ı Atika Nizamnamesinde değişiklikler yapılarak sorumlu kurum olarak daha sonraki adı Hars (Kültür) Müdürlüğü olacak olan Türk Asar-ı Atikasını Müdürlüğü'nün belirlendiği görülür. Yasal hükümlerdeki tarihsel gelişime bakıldığında ise “koruma düşüncesi”nin ilk başlarda salt “taşınır eser”i kapsadığı, kazıların bir düzene sokulmasının öngörüldüğü, bunu daha sonraları anıtsal yapı korumasının izlediği bilinmektedir.

Bu dönemlerde anıt çevresi ve tarihsel geçmişle ilgili bütünsel bir koruma düşüncesi oluşmadığından kentsel dokular yeterince korunamamıştır. Cumhuriyet Döneminde; Mustafa Kemal Atatürk'ün emri ile çıkartılan 1922 yılı “Müzeler ve Asar-ı Atika Hakkında Talimat” başlıklı genelgede eski eserler için sorumlu kurumlar merkezde Hars (Kültür) Dairesi, illerde ise Maarif Müdürlükleri olarak belirlenmiştir. 1906 yılı düzenlemeleriyle Asar-ı Atika Nizamnamesi Cumhuriyetin 1922 – 1973 yılları arasında yarım yüzyıl daha kullanılmıştır. Bu dönemde 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı “Belediye Yapı ve Yollar Kanunu” ile anıtsal nitelikli eski eserlere yapı yaklaşma sınırı belirlenmesinin öngörülmesi önemlidir. 1951 yılında yürürlüğe giren 5805 sayılı “Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun” ile Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kurulmuş, 1952 yılında “Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Talimatnamesi düzenlenmiş, 1959, 1962 ve 1974 yıllarında bu talimatnamede yeniden düzenlemeler yapılmıştır. Kurulun bu yıllarda aldığı önemli kararlar arasında eski eserleri yaşatmak için bunlara bir islev verilmesi, eski eserlerin çökme tehlikesi olsa da yıkılmayıp onarılması; kurul tarafından korunmaları gerekli görülmeyen yapıların yıkılmadan önce rölövelerinin kurula gönderilmesi, sayılabilir (Zeren,1981).1973 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu onaylanmış, eski eserlerden sorumlu kurum Milli Eğitim Bakanlığı ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu(GEEAYK) olarak belirlenmiş, daha sonra tüm ülke ölçeğinde Kültür Bakanlığı en üst düzey yetkili kurum olmuştur. Bu kanunla bu döneme kadar anıt boyutunda koruma anlayışı varken, anıtların çevreleriyle beraber korunmaları anlayışı getirilmiştir. Sit alanı ve anıtsal sit kavramları kullanılmış, bu yasa ile beraber 1973-1982 yılları arasında 417 sit alanı içinde 3442 anıtsal sit ve 6815 sivil mimarlık örneği tescil edilmiştir. 1980'lerle beraber dünyada ve ülkemizde artık kültür değerleri ile tabiat değerlerinin ayrılmaz bir bütün olduğu ve gelecek için ikisinin beraber korunması gerekliliği anlayışı ve gelişen şartlar nedeniyle 1983 yılında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girmiş, bu kanunla “eski eserler için ilke kararları oluşturma ve üst düzey kontrol” Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu, “eski eserler için karar oluşturma ve yerel ölçekte denetimine” bölgesel koruma kurulları sorumluluğuna verilmesi ve en üst düzeyde Kültür Bakanlığına bağlı bir yapılanma oluşturulmuştur. Ancak bu kanuna kadar eski eser tanımında bir zaman sınırlaması yokken yeni kanunun 6. maddesinde zaman sınırlaması yapılmış ve bir taşınmazın “korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı olabilmesi için 19. yüzyılın sonuna kadar yapılmış olması gerektiği belirtilmiştir. 2863 sayılı yasa ilk kez “Koruma İmar Planı” tanımını getirmesi, 1951 yılından itibaren süregelen tek ve merkezi bir denetim örgütü yerine, koruma olgusunu yerel ölçüğe taşıyan ikili bir denetim mekanizması oluşturması yönünden önemlidir. 1983 tarihli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, dünyada kültür varlıkları ile ilgili gelişen yeni yaklaşımlarla uyum sağlaması amacı ile tekrar ele alınmış olup, 2004 yılında 5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değişiklik yapılmıştır. 1993 yıllarında yapılan araştırmalarda, bölgesel koruma kurullarının gündemlerine ilişkin olarak kurulları en fazla meşgul eden konunun “sit alanlarındaki yeni yapılaşmalar” (%35) olduğu, bununla birlikte kültür varlıklarının tescili, onarım projeleri ve korumanın planlama boyutuyla ilgili çalışmalarında da sonuç almanın çok uzun zamanlara yayıldığı tespit edilmiştir. (Madran, 1998) Özelde İstanbul'a bakıldığında ise İstanbul'un yaklaşık 1,5 milyon yapısı olduğu, koruma amaçlı imar planlarından alınan verilere göre 35.000 – 40.000 civarında da eski eser yapı bulunduğu bilinmektedir.

Bölgesel Koruma Kurulları'nın varlığı bu bakımdan çok önemlidir ancak çok yüksek nüfusa sahip bir metropolün taleplerine ve dinamiğine zaman içerisinde yetişemez hale gelmiştir. Özellikle basit onarım kapsamındaki izinlerde kurullara destek amacıyla işlevsel bir kurumun oluşması fikri ile Koruma Uygulama Denetleme Birimlerinin İl Özel İdareleri, Büyükşehir Belediyeleri ve yerel belediyeler bünyesinde kurulması bu kanun değişikliği ile hükme bağlanmıştır.

Son olarak 17 Ağustos 2011 günü yayımlanan Kanun Hükmünde Kararname ile Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunması sorumluluğu birbirinden ayrılarak farklı bakanlıklara bölünmüştür. Kültür varlıklarının korunması Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda kalmış, Tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin sorumluluk ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na geçmiştir.

2.İstanbul Büyükşehir Belediyesi KUDEB Müdürlüğü Kuruluşu

Koruma Uygulama Denetim Müdürlüğümüz, 5226 sayılı yasa ile değişik 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 10-11 ve 57'nci maddeleri uyarınca hazırlanarak, 11.06.2005'te yürürlüğe giren "Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik" hükümleri gereğince; 13.07.2006 tarih, 1323 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis Kararı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulmuştur.

2.1. Büyükşehir Belediyeleri ve Kudob olarak Korumada Yasal Sorumluluklarımız

Öncelikle 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun; "Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek." Şeklindeki Üçüncü Bölüm 7. Maddesi: Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları (o)bendi ile büyükşehirlere kültür ve tabiat varlıklarını koruma görevi yüklenmiştir.

2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 10. maddesinde 14.07.2004 tarihli 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 4. maddesi ve 57. maddesinde, gene 5226 sayılı yasanın 11. maddesi ile yapılan düzenlemelerle Büyükşehirlerde Kudoblerin kurulması yükümlülüğü gelmiş, 11 Haziran 2005 tarihli Resmi Gazetede 25842 sayı ile Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik onaylanmıştır. Ayrıca 11.02.2010 gün ve 2010/243 sayılı meclis kararı ile değişiklik yapılan İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 26.11.2007 tarih ve 2609 sayılı kararı ile onaylanan Koruma Uygulama ve Denetim Şube Müdürlüğü Görev ve Çalışma Yönetmeliği İ.B.B. Kudob müdürlüğü sorumluluklarını belirlemektedir.

2.2.İstanbul KUDEB Bünyesinde Yürütülen Faaliyetler

İlgili yasa ve yönetmelikler doğrultusunda “Bakım Onarım İzinlerini verilmesi, Bölgesel ve Yapı Bazında Denetimlerin yapılması, İskanla İlgili İşlemler, Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı Çalışmaları, Ahşap Eğitim Atölyesi ve Taş Eğitim Atölyesi Çalışmaları, İstanbul Eski Eser Sayısal Arşiv ve Otomasyon Faaliyetleri ve Koruma Bilincini Arttıran Çalışmalar” şu anda yürütülen faaliyetlerimizdir.

3.Yasa ve yönetmelikler kapsamında Uygulamalardaki Sorunlar

Uygulamadaki sorunlar onarım izinlerinde, uygunluk belgelerinin hazırlanmasında, Denetleme yapılması ve İskan verilmesi sorunları ile Taş, Ahşap eğitim atölyeleri ve Konservasyon laboratuvarı ile ilgili sorunlar olarak ele alınmıştır.

3.1. Onarım İzinlerinde Sorunlar

Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin 7. maddesi a) bendi ile taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yapılacak olan tadilat ve tamirat uygulamaları öncesinde yapıyı incelemek ve yapılacak onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesini düzenlemek Kudeblerin görevidir.

Ancak imar yönetmeliği ve ilke kararları tarafından belirlenmiş tanımlar olmasına rağmen basit onarım izinleri verilirken, basit bakım onarım izni ile esaslı onarımın bazı durumlarda iç içe geçmesi, izin vermede insiyatif almayı gerektiren bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakım kapsamına girmeyen müdahaleler için yüksek kurulun ilke kararlarına bakıldığında; “kültür varlığı yapının mimari özelliklerinden plan şeması ve cephelerinde değişiklik yapılmayacak, herhangi yeni bir öge yani duvar pencere yada kapı vb eklenmeyecek yada var olan bu tür mimari öğeler çıkarılmayacak.” şeklindedir. Amaç yapıyı kültür varlığı yapan değerlerin bozulmaması ve yapının özgün halinde korunmasıdır. Bu özellikleri belirten en önemli iki mimari unursa yapının planı ve cephe görünümüleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölge bütünlüğünde eski eser niteliğinde aynı tarzda yapılmış ancak cephesindeki pencereler modern hale getirilmiş, cihan nümalarda kapılar açılarak pencereleri kapı haline dönüştürülmüş vb. yapılarda, basit bakım onarım yapılırken pencere ve kapılar eski orijinal hale getirilmek istendiğinde, bunların eski haline getirilmesine izinler verilmiştir. (Örnek 1a-1b) Bu konulara ilişkin ilke kararlarının ve tanımların yeniden gözden geçirilmesi kaçınılmazdır.

Örnek 1a- Onarım Öncesi

Örnek 1b-Onarım Sonrası

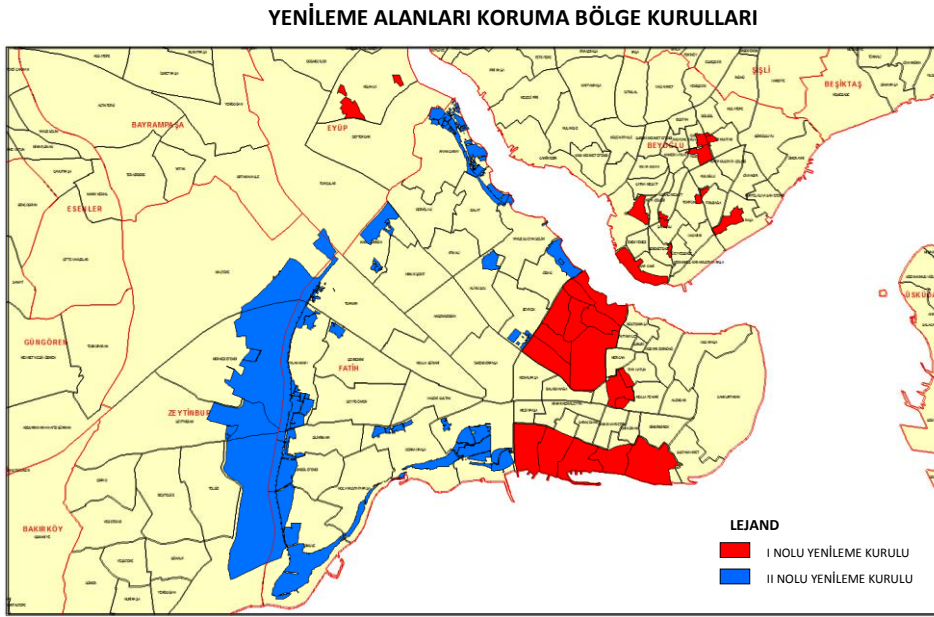
Başka bir sorunsu basit onarım kapsamında yıpranmış kapı pencere döşeme tavan vb. elemanların niteliğini ve taşıma gücünü yitirmiş olan bölümlerinin düzeltilerek kullanılabilir duruma getirilmesine izin verildiği halde genelde tamamen değiştirilerek yeni çerçeve, kapı üretimi yapılmasıdır. Bu durumun önüne geçilmesi ise ancak daha bilinçli bir toplum ve kalifiye eleman yetiştirme ile mümkün olacaktır.

Yönetmeliğin 7. maddesi (c)bendi ise; “Tadilat ve tamirat kapsamında başlanılan onarımlarda esaslı onarım gereğinin saptanması durumunda onarımı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek,” şeklindedir. Uygulamadaki aykırılıklar tespit edildiğinde önce şifai olarak durdurulmaya çalışılmaktadır. Konu hakkında kurula bilgi verilip, kurul kararı alınmaktadır. Bu süreç oldukça uzundur.

7. maddesi d) bendi “Taşınmaz kültür ve tabiat varlığı parseline bitişik parsellerde ve koruma alanlarında (664 sayılı ilke kararı ile tanımı yapılmış olan) yer alan ve yürürlükteki yasal düzenlemelere göre ruhsatı bulunan (veya 676 sayılı ilke kararı ile 1957 tarihinden önce yapıldığının ilgili belediyesince ve/veya valilikçe belgelenmesi halinde yapılar) tescilsiz taşınmazlardaki tadilat ve tamirat uygulamalarına, varsa koruma amaçlı imar planı koşulları da dikkate alınarak izin vermek ve denetlemek” şeklindedir.

Bütüncül plan yaklaşımı ile bakıldığında olması gereken, ancak özellikle koruma alanları olarak tespit edilen bölgelerdeki tarihi eser yada tarihi eser olmayan yapılara izin vermeye kalktığımızda en çok karşılaşılan sorun yapının yasal durumudur. Evvelden yapılmış ve bazı tadilatlar görmüş yapılarda son onaylı proje, rölöve yada herhangi bir proje olmadığı takdirde gözle görülen eklentiler varsa eklentiler kaldırıldıktan sonra şartları getirilmektedir. Tapuda kat mülkiyeti aranmaktadır yada bütünleşmiş odalar varsa eski hale getirildikten sonra şeklindeki ibarelerle izin verilebilmektedir. Ancak bu sağlıklı bir yaklaşım olmamaktadır.

Diğer bir konu ise 5366 sayılı Yıpranan tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkındaki Kanun ile ilan edilen sınırları belirlenen yenileme alanları içinde yapılan projelerin tarafımıza iletilmemesidir. Yenileme alanı sınırları içindeki tasarruf takip edilememektedir. Ayrıca tarihi bölgeler içindeki parçalanmışlık bütünsel koruma anlayışından uzaklaşmayı getirmektedir. Yenileme sınırları içinde kalan ve harap duruma gelmemesi ve güncel bakım onarımları yapılmak üzere mülk sahipleri tarafından yapılan başvurular, yenileme alanı planı kapsamına girmesi nedeniyle, bu yasanın 4. maddesinde belirtilen “İl özel idaresi ve belediye, yenileme alanı ilan edilen yerlerdeki taşınmazlar üzerinde, her türlü yapılaşma, kullanım ve işletme konularında proje tamamlanıncaya kadar geçici kısıtlamalar uygulayabilir.” engeline takılabilmektedir. Yaşayanların sosyal yapılarıyla birlikte kurtarılması sağlanamazken, yapı sahiplerinin eski eserlerinin bakımlarını yapmaları talebi değerlendirilememekte, özellikle yenileme bölgelerinde mülkiyetin el değiştirdiği de gözlenmektedir. İstanbul tarihi yarımada kapsamında yenileme bölgelerine baktığımızda ise bütünsel koruma anlayışının dışındaki tarihi bölgelerdeki parçalanmışlığı gösteren yenileme bölge kurulu alanları Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1 Yenileme Bölgeleri

3.2 Onarım Uygunluk Belgesinin verilmesi ile ilgili Sorunlar

Yönetmeliğin 7.maddesi (b) bendi; “Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, tadilat ve tamiratların; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak gerçekleştirilmesini denetlemek, uygun bulunanlara onarım uygunluk belgesi düzenlemek” şeklindedir.

Onarım izinleri ile bunlar bittikten sonra düzenlenen onarım uygunluk belge sayıları karşılaştırıldığında çok büyük bir fark olduğu görülmektedir. Onarım uygunluk belgeleri kişilerin aynen onarım izin belgesi alma gibi onarımı bitirdikten sonra başvurarak aldıkları bir belgedir. Hazırlanan onarım izin belgelerinde uygunluk için başvurunun zorunluluğu belirtilmekte olduğu halde başvuru alınmamaktadır. Ayrıca onarım bittiği anda, yapının değeri arttığı için el değişimi yaşanmaktadır. Yeni mülk sahibi ise bu raporu alması gerektiğinden genellikle habersizdir. Bu sorun başvuru beklenmeden uygunluk için değerlendirme yapılarak kurullara bilgi verilmesi şeklinde çözümlenmeye çalışılmaktadır. Başvurularda ise genelde uygunluk verilmesi zor olmaktadır. Çok güzel bir onarımda dahi ufak tefek sorunlar yada eksiklikler nedeniyle onarım izni verilememektedir. (Örnek 2a-b) Onarım, yapı tamamında eksiksiz tamamlanırken cephedeki klima kaldırılmadığı için onarım uygunluk düzenlenememiştir.

Örnek 2a Onarım Öncesi

Örnek 2b Onarım Sonrası

3.3. Denetleme Sorunları

Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin 7. maddesi d) bendi “Taşınmaz kültür ve tabiat varlığı parseline bitişik parsellerde ve koruma alanlarında yer alan ve yürürlükteki yasal düzenlemelere göre ruhsatı bulunan tescilsiz taşınmazlardaki tadilat ve tamirat uygulamalarına, varsa koruma amaçlı imar planı koşulları da dikkate alınarak izin vermek ve denetlemek” şeklindedir.

İstanbul büyükşehir belediyesi sorumluluk alanı göz önüne alındığında İstanbul'da yer alan 73 belediyenin her birinde kudeb birimlerinin oluşmadığı 5200 km²yi bulan yetki alanında İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Kudeb müdürlüğünün fiilen bu uygulamaların tümüne yetişmesi zor olduğundan kudeb yönetmeliğinin 7. maddesi b) ve d) bendlerinde ve 5226 ile değişik 2863 sayılı yasanın 57. maddesinde bahsi geçen koruma alanları ve sit alanlarındaki 3194 sayılı imar kanununun 21. madde uygulamalarının kudeb birimleri yerine ilgili idarelerin imar müdürlüklerince yerine getirilmeleri, çalışmaların daha sağlıklı yürütmesini sağlayacaktır.

Gene yönetmeliğin 7.maddesi g)bendi "Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları, koruma bölge kurulu kararlarına aykırı ve ruhsatsız olarak yapılan inşaatlar ile koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre gerekli işlemleri yapmak, uygulamayı durdurarak konuyu belgeleriyle koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek" şeklindedir.

Uygulamadaki aykırılıklar tespit edildiğinde önce şifai olarak durdurulmaya çalışılmaktadır. Konu hakkında kurula bilgi verilip, kurul kararı alınmakta ve bundan sonra zabıta marifeti ile durdurulabilmektedir. Bu süreç oldukça uzun bir zamandır. Bu arada inşaat devam etmektedir. İşlem sonunda kurullar tarafından alınan suç duyurusu ve yıkım kararları genellikle uygulanamamaktadır. Bu durum çoğu kez "proje tadilatı" ile sonuçlanmaktadır. Daha evvelden suç duyurusu kudebler tarafından doğrudan yapılabilmekte idi. Yönetmeliğin 7. maddesi (k) bendindeki düzenleme bu konuda suç duyurularında kudeblere izni kaldırdı ancak kurul kararı ile suç duyurusu yapılabilmektedir. Bu sürecin artması ise caydırıcı özelliğini kaybettirmektedir.

3.4. İskanla İlgili sorunlar

Yönetmeliğin 7.maddesi f) bendi "Koruma bölge kurulları tarafından onaylanmış rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine ilişkin uygulamaları denetlemek, projesine uygun tamamlanan uygulamalar için kullanma izin belgesi düzenlemek" şeklindedir.

Yapılan ve onaylanan projelerin onay bilgisi ilgili kurullar tarafından kudeb birimlerine iletirse de, ilçeler tarafından inşaata başlandığına dair haber verilmemektedir. Ancak bu madde kapsamında izin belgesi almak üzere bitmiş yapı için mimar raporuyla başvuru yapılmaktadır. Bina baştan sona kudeb uzmanlarınca yeniden projesine göre değerlendirilmektedir. Genelde birçoğu projeye aykırı yapılmakta ve esaslı onarımla düzelebilecek sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum kurula bildirildiğinde ise suç duyurusu ile proje tadilatı istenmektedir. Yani baştan denetleme olmadığı için çözümlü zorlaşan süreçler yaşanmaktadır. Aynı olay bölge denetlemelerinde de karşımıza çıkmaktadır.

3.5 Konservasyon Laboratuvarı raporları ve Taş - Ahşap Eğitim Atölyeleri ile ilgili sorunlar

Laboratuvar raporlarının yapılması konusu ele alındığında, genel sorunlar ortaya çıkmaktadır. Laboratuvarımızdan istenen raporun çoğu zaman yapılan çalışma bittikten sonra istendiği tespit edilmektedir. Bu gibi durumlarda rapor düzenlenmemektedir. Projenin uygulama safhasından sonra yapılan malzeme analizi hiçbir anlam ifade etmemektedir. Başvuru yapılmakta, henüz başlanmamış olan çalışma, henüz malzeme analizi alınmadan başlamakta ve rapor hazırladığında ise raporun kullanılmak üzere değil kurul kararı nedeniyle alınmış olmak için alındığı tespit edilmektedir. Kurulun bu durumlar için rapor alınmasını şart koşarken rapor verilen kurum tarafından malzeme kullanımının kontrolü şeklinde de karar alması doğru işleyişi sağlayacaktır. Aksi takdirde raporu hazırlayan denetleyen uygulamayı kontrol eden farklı olmakta ve restorasyon çalışmaları aslına uygun, doğru yöntem ve malzeme kullanımı olmadan ortaya çıkmaktadır. Bu da kısa ömürlü, özgün malzeme kullanımı denetlemesinden yoksun çalışmalar olarak sonuçlanmaktadır.

Ahşap ve Taş Atölyelerimizin kuruluşu ile bu atölyelerde uzman hocalarımız ustalarımız eşliğinde Kudeb kurulduğundan beri eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler öncelikle tarihi bölgelerde tarihi eserlerin korunmasında bilincin artırılması için yapılan çalışmalarda doğru malzeme ve doğru yöntem kullanılmasının sağlanması için, belirlenen eski eser yapılar da “eğitimde örnek” olarak tespit edilerek, bu alanlarda yapılan basit onarım çalışmaları ile başlamıştır. Proje yapım bürolarının kurulamaması ve kudebler için işleyen yasal prosedürler nedenleriyle proje yapım ihalesi yada restorasyon işi ihalesi yapılamadığından eğitimle ilgili ihaleler yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda büyük bir tecrübe edinilmiştir. Şu aşamada Ahşap ve Taş İşleri eğitiminde Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak bir çalışma başlatılmış, onaylandığı takdirde çalışma bu eğitimlere tüm Türkiye için “model” olacaktır. Yasa ve yönetmeliklerde ise Büyükşehir Belediyelerinde Eğitim Birimlerinin Kurulması ile ilgili herhangi bir madde bulunmamaktadır. Bu konuda yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Kudeb içinde yürütülen faaliyetlerin tam olarak resmiyet kazanmasına engel olan sorunlarda mevcuttur. Çoğu zaman yapılan tespitlerimiz neticesinde başlanan projelendirme çalışmaları maalesef proje yapım yetkisi olmadığı için kurullar tarafından kabul görmemektedir. Oysa edinilen tecrübe ile proje yapım grubu oluşturabilecek nitelikte personel mevcudu bulunmaktadır. İstanbul bütünü tarihi eser sayısına bakıldığında ise üretilen projeler sayısında kalifiye eleman ve tecrübeye göz önüne alındığında kudeblerde proje bürolarının kurulmasının mutlak ihtiyaç olduğu açıktır. Büyükşehir Belediyeleri Kudeblerinde de proje bürolarının kurulabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gereklidir.

4.Sonuç

Ülkemizde bölgesel koruma kurullarının yükünü hafifleterek, koruma alanında gerekli faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla kurulan Koruma Uygulama Denetleme birimlerinin genelde ve büyükşehirler özelinde yapılan çalışma ve uygulamalarda karşılaştığı sorunlar yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. Onarım izinlerinde, uygunluk belgesi düzenlenmesinde, iskan verilmesinde ve denetlemede yaşanan güncel sorunlar Türkiye genelinde tüm Kudeb birimlerinin karşılaştığı sorunlardır.

Yasa ve yönetmeliklerde yapılacak değişikliklerle bahsedilen problem ve sorunların çözümü sağlanabilir. Uygulamadaki sorunlar ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kudeb Müdürlüğü bünyesindeki Taş Eğitim Atölyesi, Ahşap Eğitim Atölyesi ve Konservasyon Laboratuvar çalışmaları ile ilgili yapılması gereken yasal düzenlemeler için Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yazışmalar yapılmış olup, son yasal düzenlemeler çerçevesinde karşılaşılan sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerilerinin değerlendirilmesi konusunda mutabakat sağlanmıştır.

Kaynaklar

1. Zeren NURAN “Kentsel Alanlarda Alınan Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği” Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 1981.
2. Emre MADRAN “Cumhuriyet Döneminde Kültürel Varlıkların Korunması”, 1997.
3. <http://www.ibb.gov.tr/tr-R/Kurumsal/Birimler/KorumaUygulamaMd/Pages/AnaSayfa.aspx> (Ağustos,2012)
4. <http://www.ekanun.net/5216-sayili-kanun/index.html> (Ağustos,2012)
5. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.8322&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> (Ağustos,2012)
6. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14431/koruma-uygulama-ve-denetim-burolari-proje-burolari-ile-.html> (Ağustos,2012)
7. <http://www.ekanun.net/kanunlar/kanunlar/5366-sayili-kanun/index.html> (Ağustos,2012)